

Реферат на тему: "Україна в поетичному сприйнятті Є. Маланюка"

Євген Маланюк

"Україна в поетичному сприйнятті Є.Маланюка "

Сучасній Україні бракує Є. Маланюка. Могутній розум та винятково прониклива інтуїція, якими він був наділений з якоюсь відчайдушною наполегливістю були спрямовані на осмислення України – її минулого та сучасного. Він був аристократом духу, а тому й не міг змиритися з упослідженістю Батьківщини. Для того щоб допомогти їй вийти з безчестя, він зробив усе, що може зробити людина його масштабу, — заглибившись в історію, віднайшовши і показав головні причини негараздів. Дав діагноз хвороби, що підточувала національний організм – "малоросійство". Попередив, що в роки державності (він вірив у неї пропри все) ця проблема лишиться найголовнішою для "державних мужів" Прогноз виявився точним.

Перша збірка Є. Маланюка мала назву "Стилет і Стилос"

Стилет — це символ боротьби, символ дії... Це вітер, рух, напружені м'язи, стиснений на рукояті п'ястук. Стилос — це світ мистецтва і краси... це світ захоплення гріховною красою..."

Назва збірки надзвичайно глибока. Учорашній вояк УНР відкладає тригранний клинок — стилет і бере до рук мирне перо — стилос (загострена паличка, якою користувалися давні поети і літописці). Це не тільки протиставлення:

Стилет Стилостриганий клинокперо літописцясимвол боротьби за державністьУкрешиУкраїна = Еллада степоваісторичне минулетрагедія бездержавностіМріяреальністьгрунт для неоромантизмуЦе не тільки літературна дилема:служіння інтересам суспільнимчи оспівування красипоет-політикпоет-лірик Це світогляд Євгена Маланюка, що став на герць зі своєю нацією, бо прагнув жаром залізних слів випалити рабську сльозу малороса і показати світу — ось він справжній українець. Це — протиставлення. З одного боку:

Тюхтій-хохол, що, хоч дурний, та хитрий,

Макітру хилить виключно по вітру,

Міркує шлунком і хропе гуртом.

А з іншого:

Внук кремезного чумака.

Січовика блідий праправнук,

Я закохавсь в гучних віках,

Я волю полюбив державну.

Меч вояка за державність України поет змінив на перо. Але мирний стилос у його руках стає стилетом. Вся збірка — це життєва програма Євгена Маланюка.

Збагнеш оце, чим серце билось.

Яких цей зір нагледів меж,
Чому стилетом був мій стилос,
І стилосом бував стилет.

Отже, поет підкреслює, що боротьба не припинялася, вона продовжується зброєю стає слово.

Слово "безмежжя" у поезії "Стилєт чи стилос? Не збагнув..." однаково стосується як "берегів краси", так і "набряклого вітром обрію". Ліричний герой органічно поєднує у своїй душі два, на перший погляд несумісні, світи, які, не втрачаючи своїх конкретних характеристик, взаємозбагачуються у новій якості. Є. Маланюк виходив із відповідного розуміння своєрідності українського письменства, змушеного реалізувати свій талант у несприятливому для творчості національному середовищі. Він мусив торувати шлях до незалежності та державності України, виконувати чимало позалітературних функцій, тому що завжди бракувало національних свідомих фахівців, але при цьому лишатися митцем, писати свої твори за законами краси. Така проблема ніколи не поставала перед письменниками історично визначених у власних державах націй (англійської, французької, шведської, російської тощо).

Є. Маланюк не тільки порушив визначальне питання української дійсності, а й знайшов необхідне його розв'язання, присвятивши цьому все своє творче життя.

Вірш "Пам'яті Т. Осьмачки" це роздум про долю українців.

Ефект трагізму, болю досягається особливою будовою кожного рядка, своєрідною ритмікою — твердою, залізною. Кожен рядок — це біль розлуки з рідною душею, це протест проти смерті.

Поет ніби випрошує в Бога хоч хвилину земного життя для свого побратима по перу. Написаний вірш через кілька днів по смерті Т.Осьмачки, коли ще свіжий біль втрати і серце протестує проти цього.

Звернення до поета, якого "не ув'язнить глина чужини" — це і звернення до українців, що живуть на чужині та мріють хоч по смерті повернутися на Україну.

Єдність людини і рідної землі розкривається через образ дуба, що на берегах Дніпра розпустить віти і тихо шумітиме над духмяним килимом чебрецю. Ця ідилічна картина потроху просвітлює чорний день смерті Т.Осьмачки.

Цей вірш чимось нагадує поезію В.Симоненка "Дід умер", бо смерть в обох творах не сприймається як кінець життя. Звичайно, світ багато втратив, але похорон "старезного діда" (у Симоненка) і "неповторного" Осьмачки не є трагедією, бо обоє лишили по собі помітний слід у житті, у душах людей. А це — найліпша пам'ять.

Символічною є остання картина вірша:

Внизу Дніпро котитиме блакить,
А в Києві шумітимуть каштани.

Тихоплинний Дніпро — символ розміреного життя, білий цвіт каштанів краса природи, одухотвореність її, а все разом — це символ безсмертя душі поета-громадянина. І, мабуть, не тільки Тодося Осьмачки, а й Євгена Маланюка.

А берегти її треба свято, як справжній дар Божий, щоб не стала вона ніби

"даремний дар" для нас, немудрих українців.

Давня Греція, або Еллада, вважається колискою європейської цивілізації, зразком досконалої краси, взірцем високої етики. Відтак нічого дивного не сталося, коли Є. Маланюк уподібнив Україну, що належить до Європи, до Еллади. Адже земля, крізь яку здавен пролягав шлях "із варягів у греки", завжди вражала чужоземців природною артистичністю, пісенністю, естетичним чуттям та моральними чеснотами.

Називаючи Батьківщину "антично-ясною", поет мав на увазі не односторонній благотворний вплив на неї еллінського світу. Для нього Україна була здавен невід'ємною частиною чорноморського та середземноморського природного і духовного середовища, безпосередньо причетною до античної культури. Ці думки він доводив у вишуканих коротких науково-критичних нарисах (есе), що з'явилися двома виданнями "Книги спостережень" (1962, 1966), суголосних публікаціям інших письменників-емігрантів, зокрема Ю. Липи.

Такі міркування Є. Маланюка позначились і на його історіософській ліриці, одним із прикладів якої є вірш "Знаю—медом сонця, ой Ладо...". Тут символ "степової Еллади" поєднував у собі два світи—античний та національний, пов'язаний з архетипом "степу", що виразно розкривається у характері українців, статечно-неспішних у безмежжі широких краєвидів. Водночас образ степу приховував трагічний зміст, явлений в історичній перспективі, означаючи постійний "коридор", що заповнювався непроханими ординськими навалами, ототожненими у вірші з "половецьким хижацьким ханом". Природний зв'язок України з чорноморським та середземноморським середовищем прирікався на ненастанні криваві розриви. Однак він зберігався у глибинах колективної свідомості, передовсім у міфах, в іменах деяких богів, які мають наддніпрянське походження (Артеміда, Арей та ін.). Недарма Є. Маланюк згадує Ладу, відому у грецькому варіанті як Лето, в латинському — як Латона, рівнозначну Ладі — праукраїнській великій богині весни та подружньої злагоди, зображуваній зазвичай з дітям на руках, із пшеничним колосом, квітами, червоним яблуком. Вона вказує на історичну тяглість української дійсності від сивої давнини до сьогодення, закарбовану в національних архетипах, дарма що вона щоразу нищилася "гураганом" половецької, більшовицької чи будь-якої іншої орди. Україна завжди була для поета непорушною у своїй суті, постаючи в історичних формах та барвах: то "вишневим цвітом", то "...блакитним мітом (тобто міфом) В золотім полудневім меду".

Є. Маланюк болісно переживав вимушену розлуку з Батьківщиною, що властиво всім емігрантам, сприймав її вже у вигляді "фата-моргани", недсяжного міражу, що ввижався хіба що блукальцям у пустелі. Відтак з'явилася гіркотна метафора "На пісках емігрантських Сахар", навіяна, очевидно, безпросвітними буднями у каліських таборах інтернованих вояків, розташованих серед пісків. Тут Є. Маланюк змушений був уперше відчути дошкульний подих вигнання, але не втратив віри повернення до втраченого раю ("Нам немудрим—даремний дар!"), до України.

У вірші "Лист" Є. Маланюк вважав, що мудрість – то історія Батьківщини.

Євген Маланюк пише листи до себе, сповідується перед Україною. Він творить

поезію зі своєї плоті й крові, сперечаючись і заперечуючи самому собі.

Щоб зрушити національну свідомість, розбудити її, примусити українців критично оцінювати минуле й сучасне, варто було не лише писати про позитивне в історичному досвіді, але й мати мужність вказати на ганебне в рідній історії.

Але така нелюбов до України — то болюча, незагойна рана в поетовому серці.

Два суперечливі прояви ментальності: покора і мудрість, що виражаються двома системами образів, протистоять одна одній:

Батьківщина німа
— доба гримить,
марно палавши
ворог регоче,
вирастає мудрість —
безрадісний плід.

Справді, скільки літ "росте" мудрість українського народу, а він так і не спромігся на державність. Порівняння мудрості з важким каменем, що виростає у безрадісний плід, тільки увиразнює мотив туги і безнадії.

Мудрість важко дається людині, як і державність виростає у нас повільно, а особливо на першопочатках життєвого шляху. І це закономірно, бо лише з висоти прожитих літ можна оцінити зроблене.

І ще одне — твори Євген Маланюка довгий час замовчувалися або вважалися шкідливими. То й мудрість "байдужих онуків" росла повільно. А зараз, коли прочитали його гнівні рядки, чи стали всі ми хоч трохи мудрішими, чи знову цей камінь на ногах заважає йти у світле майбутнє?

Так вийшовши з глухого степу,
З зітхань страждальної землі,
Вирізьблюю німий життєпис
На диких камені століть.

Назва вірша "Строфи" вжито як віршований жанр, відмінний від значення однойменного терміна, що вказує на поєднання у першому вірші кількох рядків, пов'язаних між собою відповідною системою римування. "Строфи". Поняття "строфи" стосовно твору Є. Маланюка вжито як віршований жанр, відмінний від значення однойменного терміна, що вказує на поєднання у певному вірші кількох рядків, пов'язаних між собою відповідною системою римування.

Щойно гармонійний простір заповнює "безверхе бойовисько", толочить "козацьке перекотиполе", неспроможне вкоренитись у ґрунти рідної землі. Цією навидовижу точною метафорою Є. Ма-ланкж вихопив істотні риси української душі, нездатної до внутрішньої самодисципліни, схильної до отаманства, такої, що зумовлює національний хаос. Ось вона, сумна правда козацтва: маючи славу історію, воно втратило можливість утвердитися в ній через внутрішні чвари та розбрат, зникло разом із Військом Запорозьким та Гетьманщиною. Розмірковуючи над суворими уроками минувшини, поет не з'ясовує причин національної руїни, даючи змогу читачеві самому

розкрити їх, побачити їх у собі, у власній ментальності та зробити відповідні висновки. Зобразивши непривабливе "козацьке перекотиполе", він лишає питання відкритим:

"Чи проковтне страшним простором степ, Чи дикий чвал той перейме Мазепа". Тут окреслюється фатальне українське питання — "Бути чи не бути?", або розпорошитися без сліду, або зупинити нарешті той "дикий чвал", або зникнути безвісти, або самоствердитись у собі, беручи за приклад вчинок того ж І. Мазепи та продовжуючи його справу до логічного завершення.

"Молитва" Євгена Маланюка то гнівне прокляття тим, хто терпить приниження. Поет просить у Бога й України благословити випекти "смертельний чад дичавини". Хоч у вірші поряд стоїть ім'я Мазепи і місце слави захисників України — Крути, та все ж історична пам'ять невблаганно повертає нас у сьогодення, де безсоромно очі їсть

Тих, що живуть без слів і честі.

Справді, не може народ сам іти в ярмо, не може він "побусурманити" душу. Ні! Такого не може бути! А воно є...

"Гроза пройшла..." "над полем рути і отрути" — і що ж ми маємо сьогодні? Та нічого. Той же "чад дичавини", хіба що під жовто-блакитними прапорцями.

Поетичне слово це не тільки ода, а більше гірка правда, роздуми про себе і для себе: "Що я зробив сьогодні для України?" Кожен мусить запитати себе: і "Внук кремезного чумака", і "Січовика блідий праправнук..."

Складні поетичні пласти постають з рядків вірша "Візія". Це і буденний світ, і соціальні потрясіння, і душа людини. Висвітлюється це безжальним пером патріота України, що прагне розбудити "приспане сумління" небайдужих онуків. І коли люди вже мають Стільки гріхів, то й небесні сили не можуть їх захистити.

Такий погляд на нашу історію вимагав і незвичного світосприймання. Тому у вірші така символічність образів, де і Страшний суд, і Божя Матір, і святий Юрій Побідоносець об'єднані силою авторського таланту. Це наша Історія, своєрідна Книга Спостережень, де кожне покоління має записати свою правду, своє героїчне та трагічне. Кожна сторінка Книги — то звернення до майбутніх поколінь, бо життя вічне і його не спинити ніяким вітрам, ніяким життєвим бурям.

Отже, Євген Маланюк звертається до вічних проблем людської духовності, до душі, що прагне високості та змушена на землі творити добро (тобто прозріти), щоб сміливо стати перед Божим судом.

Вірш "Візії", в якому відчуваються грізні інтонації Святого Письма, Шевченкових пророцтв, було написано 1933 р. Саме тоді в Україні більшовики організували голодомор, а в Німеччині до влади прийшли нацисти. Нав'язаний драматичними подіями міжвоєнного двадцятиліття твір переймався не розпачем а вірою в обов'язкову, хай по-суворому здійснену справедливість у світі та в Україні Поет сподівався що це станеться невдовзі "Літаки закрутяться мов листя Башти захитаються й падуть". Насправді історія внесла серйозні корективи у передбачення Є Маланюка Україна здобула незалежність мирним шляхом.

Слушні викривальні застереження поета тим хто завжди намагався "заснуть,

втекти, Сховатись за Мазепу й Крути" Тому він, добре знаючи українську дійсність, звертався до своєї музи "Вчини мене бичем своїм" Звісно, буквальне прочитання таких пружних, енергійних поезій — абсурдне Мовиться про головне Є Маланюк і в еміграції, і на Батьківщині був і лишається оголеним, чесним сумлінням нації.